

Інна Самойлюкевич,

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри англійської мови з методиками викладання
в дошкільній та початковій освіті,
Житомирський державний університет імені Франка,
ORCID ID: 0000-0003-3335-1475
innasamoylyukevych@gmail.com

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗА «ПЕРЕВЕРНУТОЮ» МОДЕЛЛЮ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ЧИТАННЯ

У статті розглядається проблема формування професійно-комунікативної компетентності у майбутніх учителів початкових класів у процесі «перевернутого» навчання англомовного читання. Автор окреслює особливості методики формування професійно-комунікативної компетентності для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта та англійська мова». З цією метою представлено дефініцію поняття професійно-комунікативної компетентності; розкрито аспекти, які впливають на формування професійно-комунікативної компетентності у процесі навчання англійської мови; обґрунтовано доцільність використання аудиторної та позааудиторної роботи з літературним твором як різновиду вивчаючого читання. З'ясовано, що серед переваг «перевернутого» навчання особливо важливим є створення сильнішої навчальної спільноти завдяки можливості перенесення прямого інструктивного навчання до індивідуального навчального простору та трансформування роботи в аудиторії у динамічне інтерактивне навчальне середовище, в якому студенти беруть творчу участь у комунікативних та професійно орієнтованих видах діяльності. Уточнено фактори успішності навчання англомовного читання у «перевернутому» класі. Репрезентовано шестирівневу модель «перевернутого» навчання англомовного читання для розвитку професійно-комунікативної компетентності у майбутніх учителів англійської мови початкових класів в інноваційному форматі літературно-комунікативної майстерні. Для кожного етапу визначено режими роботи, комунікативні та професійні цілі, а також типові види діяльності студентів. Вдале поєднання змістового та процесуального аспектів побудови перевернутої моделі навчання англомовного читання літературних творів для дітей з метою формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти уможливує реалізацію принципів професійної та комунікативної спрямованості підготовки вчителів англійської мови початкових класів на якісно новому рівні. Результати експериментальної перевірки запропонованої методики, проведеної у 2018–2019 роках, показали, що інтеграція комунікативної та професійної діяльності у процесі навчання англомовного читання за «перевернутою» моделлю забезпечує здатність та готовність студентів до здійснення професійного спілкування у різних умовах міжкультурного соціуму.

Ключові слова: професійно-комунікативна компетентність, «перевернуте» навчання, майбутні учителі початкових класів, англомовне читання, літературно-комунікативна майстерня.

Инна Самойлюкевич. Методика формирования профессионально-коммуникативной компетентности будущих специалистов начального образования по «перевернутой» модели обучения англоязычному чтению

В статье рассматривается проблема формирования профессионально-коммуникативной компетентности у будущих учителей начальных классов в процессе «перевернутого» обучения англоязычному чтению. Автор определяет особенности методики формирования профессионально-коммуникативной компетентности для соискателей второго (магистрского) уровня высшего образования по образовательной-профессиональной программе «Начальное образование и английский язык». С этой целью представлено определение понятия профессионально-коммуникативной компетентности; раскрыты аспекты, которые влияют на формирование профессионально-коммуникативной компетентности в процессе обучения английскому языку; обоснована целесообразность использования аудиторной и внеаудиторной работы с литературным произведением как разновидности изучающего чтения. Выяснено, что среди преимуществ «перевернутого» обучения особенно важным является создание сильного учебного сообщества благодаря возможности переноса прямого интерактивного обучения в индивидуальное учебное пространство и преобразования работы в аудитории в динамичную интерактивную учебную среду, в которой студенты принимают творческое участие в коммуникативных и профессионально ориентированных видах деятельности. Получены уточненные факторы успешности обучения англоязычному чтению в «перевернутом» классе. Представлена шестилетняя модель «перевернутого» обучения англоязычному чтению для развития профессионально-коммуникативной компетентности у будущих учителей английского языка начальных классов в инновационном формате литературно-коммуникативной мастерской. Для каждого этапа определены режимы работы, коммуникативные и профессиональные цели, а также типичные виды деятельности студентов. Удачное сочетание содержательного и процессуального аспектов построения перевернутой модели обучения англоязычному чтению литературных произведений для детей с целью формирования профессионально-коммуникативной компетентности будущих специалистов начального образования делает возможной реализацию принципов профессиональной и коммуникативной направленности подготовки учителей английского языка начальных классов на качественно новом уровне. Результаты экспериментальной проверки предложенной методики, проведенной в 2018–2019 годах, показали, что интеграция коммуникативной и профессиональной деятельности в процессе обучения англоязычному чтению по «перевернутой» модели обеспечивает способность и готовность студентов к осуществлению профессионального общения в различных условиях межкультурного социума.

Ключевые слова: профессионально-коммуникативная компетентность, «перевернутое» обучение, будущие учителя начальных классов, англоязычное чтение, литературно-коммуникативная мастерская.

Inna Samoylyukevych. The methodology of the formation of professional communicative competence in prospective primary teachers within the flipped learning model for teaching reading in English

The article tackles the issue of the formation of professional and communicative competence in prospective primary school teachers within the «flipped» learning model for teaching reading in English. The author outlines the specific features of the methodology of the formation of professional and communicative competence for students of the second (master's) level of higher education according to the educational and professional programme «Primary Education and English Language». For this purpose, the definition of the concept of professional and communicative competence is presented; aspects that influence the formation of professional and communicative competence in the process of learning and teaching English are revealed; the expediency of using classroom and extracurricular work with a literary work as a kind of study reading is substantiated. It was found that among the advantages of «flipped» learning is especially important

to create a stronger learning community through the opportunity to transfer direct instruction to the individual learning space and to transform classroom work into a dynamic interactive learning environment in which students participate creatively in communicative and professionally oriented activities. The factors of success of teaching English reading in the «flipped» classroom are specified. A six-level «flipped» learning model for teaching reading in English for the sake of the development of professional and communicative competence in prospective primary teachers of English in an innovative format of a literary and communicative workshop is presented. For each stage, the modes of work, communicative and professional purposes, as well as typical kinds of student activity are defined. A successful combination of content-based and procedural aspects of constructing a flipped learning model for teaching to read children's literature in English in order to form professional and communicative competence of future primary education professionals allows to implement the principles of professional and communicative orientation of primary school teacher preparation at a qualitatively new level. The results of the experimental verification of the proposed method, conducted in 2018–2019 showed that the integration of communicative and professional activities within the «flipped» learning model for teaching reading in English provides the ability and readiness of students to implement professional communication in different conditions of intercultural society.

Key words: *professional communicative competence, «flipped» learning, future primary-school teachers, reading in English, literary-communicative workshop.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Нова Українська школа ставить за мету іншомовної освіти перехід від традиційного накопичення знань до формування в учнів необхідних ключових життєвих компетентностей засобами іноземної мови, що детермінує новий запит на висококваліфікованого фахівця з навчання іноземної мови початкової ланки. Згідно з Професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) та Державним стандартом початкової освіти (2018) на часі є вимога до вчителя початкової школи викладати іноземну мову, що зобов'язує його опанувати необхідні й достатні лінгвометодичні знання, уміння та навички. [5, с. 1]. Тому в умовах реформування української початкової освіти особливого значення набуває модернізація змісту та методів професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов початкових класів як запорука здатності до інтегрованого розвитку всіх складових комунікативної компетентності на основі мовного та мовленнєвого матеріалу, що вивчається, та з урахуванням психологічних особливостей та інтересів дітей молодшого шкільного віку.

Одним із напрямів професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкових класів є іншомовна підготовка, яка передбачає формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності, тобто не тільки досконале володіння іноземною мовою, а й обізнаність в особливостях формування іншомовної комунікативної компетентності в молодших школярів. Технологічне забезпечення процесу розвитку мовного, мовленнєвого, лінгвосоціокультурного та навчально-стратегічного складників комунікативної компетентності, на нашу думку, має корелювати з базовими принципами програми з англійської мови для закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців з англійської мови, зокрема, з принципами інтегративності, професійного вдосконалення, активності та розвитку особистості [6, с. 3]. Дотримання цих принципів уможливує значну різноманітність традиційних та інноваційних методів і засобів навчання.

Професійному становленню та розвитку особистості вчителя англійської мови початкової школи сприяє читання як вид мовленнєвої діяльності, спрямований на сприйняття та розуміння писемного тексту. Читання є складовою комунікативної діяльності людини, оскільки забезпечує писемну форму спілкування. Ми поділяємо думку О. Рудич про доціль-

ність насичення іншомовної підготовки майбутніх учителів англійської мови початкових класів знаннями, уміннями і навичками читання англійської літератури, у тому числі літературних творів для дітей як джерел стимулювання уяви, фантазії, прогностичних і професійно-комунікативних умінь студентів [8]. У такому випадку в навчальному процесі не тільки створюються реальні умови для розширення сфери автентичного користування іноземною мовою, а й набуває розвитку професійна спрямованість особистості майбутнього вчителя засобами дитячого країнознавства, тобто через роботу з казками, оповіданнями, віршами, які є автентичними зразками іншомовного мовлення [2, с. 25–26]. Англійське читання є засобом розширення словникового запасу, підвищення рівня обізнаності з граматики, формування естетичного сприймання мови як мистецтва слова, передумовою формування уявлень про культуру народу-носія мови, адже художня література відображує всі сфери життєдіяльності людини і містить інформацію про духовні здобутки соціуму [8, с. 35–36].

Продуктивності засвоєння мовного та мовленнєвого матеріалу майбутніми учителями англійської мови початкових класів сприяє опрацювання змісту та мовного оформлення літературних творів з використанням сучасних засобів і методів передачі знань, зорієнтованих на студента. Останнім часом у галузі освітніх технологій усе більше уваги приділяється методиці використання «перевернутого» навчання або «перевернутого» класу (англ. flipped learning або flipped classroom). «Перевернуте» навчання розглядається як форма активного навчання, яка дозволяє «перевернути» процес навчання таким чином, що домашнім завданням для студентів виступає перегляд підготовлених викладачем відео або презентацій із навчальним матеріалом наступного уроку [1, с. 108–109]. Як педагогічний підхід, «перевернуте» навчання уможливорює перенесення прямого інструктивного навчання поза межі групового навчального простору, тобто до індивідуального навчального простору, таким чином трансформуючи роботу в аудиторії у динамічне інтерактивне навчальне середовище, в якому викладач виконує роль фасилітатора, коли студенти беруть творчу участь у комунікативних видах діяльності. У цьому зв'язку актуальним є питання методично правильної організації навчального процесу іншомовного читання, спрямованого на формування професійно-комунікативної компетентності у майбутніх фахівців початкової освіти засобами моделі «перевернутого» навчання [9; 10].

Метою статті є окреслити особливості методики формування професійно-комунікативної компетентності студентів спеціальності «Початкова освіта» у процесі навчання англійського читання на засадах «перевернутого» навчання. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: 1) описати аспекти, які впливають на формування професійно-комунікативної компетентності у процесі вивчення англійської мови; 2) уточнити фактори успішності навчання англійського читання у «перевернутому» класі; 3) розробити модель «перевернутого» навчання англійського читання для розвитку професійно-комунікативної компетентності у майбутніх учителів англійської мови початкових класів.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкових класів вирізняється багатоаспектністю, комплексністю та інноваційністю. Різні аспекти професійної підготовки вчителя іноземної мови початкової школи вивчалися такими науковцями, як О. Бігич, С. Роман (професійно-методична підготовка), В. Редько (компетентнісно орієнтоване навчання), Л. Гусак (асоціативне навчання), Т. Зубенко (реалізація комунікативного підходу), О. Троценко (професійний розвиток) та ін.

На основі визначення іншомовної комунікативної компетентності, запропонованої В. Г. Редькою, ми розглядаємо феномен професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти як цілісне, інтегративне утворення, яке включає лінгвістич-

ний, педагогічний, методичний, психологічний та культурологічний компоненти та передбачає здатність та готовність до реалізації професійного спілкування учителя іноземної мови початкових класів в різних умовах міжкультурного соціуму. На формування професійно-комунікативної компетентності різнобічно впливають цільовий, мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, емоційно-оцінний, рефлексивний аспекти, які узгоджуються з особливостями комунікативного розвитку та професійно-педагогічної спрямованості особистості майбутнього фахівця початкової освіти. Кожний із них виконує свої функції, і в комплексі вони сприяють набуттю студентами певного іншомовного професійно орієнтованого комунікативного досвіду [7, с. 7].

Цільовий аспект спрямовує навчальну діяльність студентів, окреслює рівні їх досягнень на певному етапі навчання, зокрема вказує результати оволодіння мовними одиницями та видами мовленнєвої діяльності як у межах певної теми, так і після завершення навчального курсу. Мотиваційний аспект стимулює навчальну діяльність студентів, формує ставлення до вивчення іноземної мови як до важливого засобу професійного спілкування. Когнітивний аспект забезпечує студентів лінгвістичними, соціокультурними та професійно спрямованими знаннями про значення, форми та функції мовних одиниць, які використовуються у спілкуванні. Діяльнісний аспект передбачає використання теоретичних знань, здобутих під час вивчення предмета, у практичній іншомовній комунікативній діяльності. Емоційно-оцінний аспект скеровується на формування у студентів досвіду демонструвати своє ставлення до об'єктів спілкування, зокрема використовувати нормативні мовленнєві зразки для висловлювання позитивних та негативних почуттів. Рефлексивний аспект спонукає студентів до усвідомлення власних успіхів та труднощів, навчає шукати способи удосконалення власних навчальних досягнень. Ми поділяємо думку В. Редька, що зазначені аспекти відіграють роль своєрідного стимулятора до вибору адекватних методів, форм і засобів навчання і водночас показника ефективності навчальних дій, що мають виконувати студенти, спрямованих на формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності [7, с. 7–8].

У контексті проблеми формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти у процесі навчання англomовного читання ми також спиралися на наукові дослідження навчання іншомовного читання В. В. Черниш (взаємопов'язане навчання читання й аудіювання із комплексним використанням аудіокниги художніх творів), Г. Е. Борецької (методика формування іншомовної компетенції у читанні), Ю. В. Британ (формування професійно орієнтованої читацької компетентності у майбутніх викладачів іноземної мови засобами Інтернет-ресурсів), Н. В. Осадчої (формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках країнознавства), Т. І. Труханової (індивідуалізація навчання професійно орієнтованого читання англійської мови студентів) та ін. Проведений нами аналіз вищенаведених наукових розвідок свідчить про те, що у сучасних науково-методичних працях з формування англomовної професійно-комунікативної компетентності учителя склалося два напрямки: формування комунікативних умінь, що забезпечують реалізацію основних професійних функцій учителя іноземної мови, та формування загальнокомунікативних умінь, що реалізують мовленнєву взаємодію з колегами під час професійної взаємодії у відповідних сферах і ситуаціях спілкування. Прийнято вважати, що складовими комплексної професійної мети, яка полягає в підготовці вчителів англійської мови до фахової діяльності в початковій освіті, є реалізація комунікативного, виховного, загальноосвітнього, розвивального та лінгвометодичного аспектів, що тісно пов'язані між собою і досягаються в процесі практичного оволодіння іноземною мовою. Комунікативний аспект мети, таким чином, полягає в формуванні у студентів необхідних умінь, які дозволяють їм після закінчення ВЗО здійснювати функції вчителя англійської

мови початкових класів, а саме: комунікативно-навчальну, виховну, конструктивно-планувальну, організаторську [3, с. 6–7]. Можемо зробити висновок, що здійснені дослідження не висчерпують усіх аспектів проблеми формування професійно-комунікативної компетентності у процесі навчання іншомовного читання, зокрема не розглядають поетапне опрацювання англomовного літературного тексту як навчального матеріалу для формування цієї компетентності у студентів педагогічних спеціальностей з елементами перевернутого навчання.

Згідно з поширеною в методиці навчання іноземних мов класифікацією видів читання за комунікативними цілями, читання англomовних літературних творів є різновидом вивчаючого читання, оскільки має своєю метою досягнення максимально повного і точного розуміння інформації тексту і критичного осмислення цієї інформації [4, с. 378–379]. Однією з цілей такого читання є формування в учнів умінь самостійно долати труднощі мовного і смислового характеру. Тому важливо навчити студентів користуватися різними довідниками, лінгвокраїнознавчим коментарем, поясненнями, висновками у позааудиторний час. Читання літературного твору вимагає цілеспрямованого аналізу змісту на основі мовних явищ і логічних зв'язків, що спричиняє розвиток таких комунікативних умінь, як уміння порівняти здобуту інформацію з власним досвідом, уміння оцінити інформацію, висловити свою думку про неї, уміння передати почерпнуті з тексту відомості іншим в опорі на текст, прокоментувати окремі факти тощо. Для цього студентам потрібне інтерактивне навчальне середовище в аудиторії, організатором якого є викладач.

Ми поділяємо думку науковців, що успішність процесу навчання читання значною мірою залежить від трьох груп факторів: умов сприйняття писемних текстів, індивідуально-психологічних особливостей читача та мовних і змістових характеристик тексту [4, с. 374–375]. Під умовами сприйняття писемних текстів у перевернутому навчанні маються на увазі розподілення часу, відведеного на читання, між аудиторною та позааудиторною роботою, вибір зручного часу та режиму для читання між режимами онлайн та оффлайн, постановка комунікативного завдання до читання, наявність зорових і слухових опор та орієнтирів (запитання до тексту, вибіркові тести, таблиці для заповнення, малюнки, схеми та ін.). Вагому роль у процесі перевернутого навчання читання з метою розвитку професійно-комунікативної компетентності відіграють такі індивідуально-психологічні особливості читача, як вмотивованість читання, зорова пам'ять, ймовірне прогнозування, наявність професійного інтересу до проблематики літературного тексту, вміння спиратися на попередній мовленнєвий досвід, спрямованість на пізнавальну мотивацію цієї діяльності. Особливості мовних характеристик тексту зумовлюють наявність лексичних, граматичних та лінгвосоціокультурних труднощів, які можуть спричинити перешкоди для правильного розуміння змісту. У процесі читання можуть виникнути і труднощі, пов'язані зі змістом тексту: розуміння соціокультурного змісту, загальної ідеї, мотивів вчинків дійових осіб. Залежно від ступеня складності мовного та смислового наповнення текстів їх опрацювання за перевернутою моделлю навчання англomовного читання може відбуватись в аудиторії під керівництвом викладача та позааудиторно під час самостійного пошуку необхідної лінгвістичної та країнознавчої інформації.

В основу побудови методики формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти на матеріалі англomовних творів покладено принцип перевернутого навчання, за яким основне засвоєння нового матеріалу учнями відбувається вдома, а час аудиторної роботи виділяється на виконання завдань, вправ, проведення лабораторних і практичних досліджень, індивідуальні консультації вчителя тощо. Принцип був запропонований у 2007 році учням Вудландської школи (штат Колорадо, США) вчителями природничих наук Джонатаном Бергманом та Аароном Самсом. Вони почали створювати

короткі відеоподкасти з матеріалами лекцій, які учні мали переглядати вдома. Уроки ж присвячувались лабораторним роботам, а також відповідям на запитання від учнів. Оскільки студенти вже були знайомі з матеріалом, коли розпочиналося заняття, вони активно співпрацювали зі своїм викладачем та іншими учнями, як окремо, так і невеликими групами. Серед найголовніших переваг перевернутого навчання вчені зазначають те, що студенти можуть глибше вчитися та краще зберігати матеріал у пам'яті. Оскільки вони більше відповідають за процес навчання, студенти отримують більше можливостей для взаємодії та взаємонавчання. Під керівництвом своїх викладачів студенти спільно працюють над вирішенням проблем та застосуванням нових знань. Це створює сильнішу навчальну спільноту, яка витрачає час на практичну роботу та критичне мислення. За таких умов збільшується можливість зворотного зв'язку, і викладач може легше виявляти прогалини в знаннях студентів та працювати над їх усуненням у реальному часі. Взаємодія викладача зі студентами може бути більш персоналізованою та менш дидактичною, і студенти беруть активну участь у здобутті та конструюванні знань, а також у самооцінюванні. Отже, цей підхід дозволяє викладачу максимально використати аудиторний час та сприяти навчанню, керованому студентами [9].

Серед численних моделей перевернутого навчання переважає триступенева модель, яку запропонували дослідники М. Естес, Р. Інграм і Дж. С. Ліу (Estes M., Ingram R., Liu J.C.). Вона складається з навчальних заходів доаудиторного заняття, роботи в аудиторії та післяаудиторного заняття. Хоча методи можуть відрізнятися, на першому етапі, як правило, переважають читання, короткі записані викладачем відео- чи аудіолекції або ті чи інші форми комп'ютерних інструкцій. Другий етап включає різноманітні активні методи опрацювання навчального матеріалу: вікторини, що проводяться на початку аудиторного заняття, парні та групові форми навчальної діяльності, вирішення проблем, дискусії тощо. Основна увага повинна бути спрямована не на презентацію змісту, а на підтримку активної взаємодії студентів з навчальним матеріалом. Види роботи після аудиторного заняття передбачають оцінювання та подальше застосування знань та умінь у формі класних проєктів, портфоліо та інших форм автентичного оцінювання [10].

Ураховуючи специфіку освітньої компоненти «Практика англійської мови та дитяча література» освітньо-професійної програми «Початкова освіта та англійська мова» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти у навчально-науковому інституті педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка, у 2018-2019 роках було розроблено та експериментально перевірено методика формування професійно-комунікативної компетентності за авторською «перевернутою» моделлю навчання англійськомовного читання літературних творів для дітей. Її реалізація відбувається в інноваційному форматі літературно-комунікативної майстерні, яка передбачає виконання комплексу комунікативних та професійно спрямованих завдань для аудиторного та позааудиторного (онлайн/оффлайн) читання. Ядром кожної літературно-комунікативної майстерні є оповідання або уривок літературного твору для дітей англійськомовних авторів, суттєвою характеристикою якого є наявність соціокультурної інформації, до якої пропонується коментар у вигляді нотаток і малюнків. Послідовність завдань визначено з урахуванням психологічних механізмів розвитку комунікативних умінь, що відображено у поетапному опрацюванні літературним текстом. Робота організована у шість етапів та передбачає спочатку рух від усної комунікації до читання, потім від читання до усної та писемної комунікації.

На *першому*, комунікативно-мотиваційному етапі здійснюється керована викладачем підготовка до комунікативного читання в аудиторно-інтерактивному режимі. Метою передтекстової комунікації є формування вмій смислової, соціокультурної та мовної антиципації, яка забезпечує готовність до сприймання тексту оповідання завдяки активізації фонових

знань та життєвого досвіду студентів. Професійна мета першого етапу спрямовує зусилля студентів на ідентифікацію методичних прийомів підготовки до комунікативного читання. Студенти також мають можливість знайомитись із запропонованим викладачем лінгвосоціокультурним коментарем. Для цього пропонуються завдання мовленнєвого характеру, які рекомендується виконувати у парній та груповій формах взаємодії, з використанням графічної наочності, наприклад: визначити шляхи вирішення проблеми, скласти перелік характеристик, прокоментувати вислови. Студенти беруть участь у мозковому штурмі, групових дискусіях, взаємонавчанні у процесі ознайомлення із запропонованим викладачем лінгвосоціокультурним коментарем та адаптації окремих одиниць коментаря до рівня A1, розрахованого на початкову школу. Цей етап завершується спеціальними завданнями для заохочувального читання фрагментів тексту, виконання яких створює умови студентам відчутти 'смак' оповідання через здогадку, реконструкцію ймовірних подій, пошук власних рішень тощо.

Другий етап, пошуково-когнітивний, відбувається позааудиторно. Через відео або презентаційне програмне забезпечення з озвучуванням у Google Classroom викладач пропонує студентам індивідуальні пошукові завдання для виконання оффлайн. Наприклад, у завданнях типу «Independent Language Search», «Independent Culture Search» необхідно самостійно знайти значення виразів лінгвокраїнознавчого наповнення, відібраних з оповідання, що буде опрацьовуватися на наступних етапах. Студентів також скеровують на розбудову досвіду особистісно-зорієнтованого читання тексту оповідання, вони отримують завдання з особистісно-зорієнтованого читання («Personalised Reading»), організованого за допомогою завдань на опанування змісту оповідання та його мовного оформлення. Зосереджуючись на змісті тексту, студенти записують у власному читацькому щоденнику («Content-based Reading Log») ключові події, які їх вразили або надихнули, корисні для них особисто ідеї та думки, а також свої асоціації з прочитаним. Опрацювання мовного матеріалу тексту потребує вивчення ситуацій, в яких вживаються відібрані лексичні одиниці, та фіксується студентами у мовному розділі читацького щоденника («Language-based Language Log»). З професійною метою студенти порівнюють завдання для читацького щоденника на опанування змісту та мовного оформлення оповідання. Виконані завдання завантажуються студентами для вибіркового контролю з боку викладача.

На третьому, *навчально-практичному* етапі студенти працюють у позааудиторно-лабораторному онлайн-режимі, виконуючи завдання з навчального читання, які містять тести для перевірки розуміння змісту прочитаного тексту, а також паузовані репродуктивні та репродуктивно-продуктивні вправи на активізацію мовного та мовленнєвого матеріалу літературного твору («Focus on Language», «Focus on Content»), спрямовані на пошук у тексті необхідної мовної й смислової інформації, наприклад: укладання семантичних карток, пояснення різниці між мовними явищами, встановлення логічних зв'язків між смисловими одиницями тексту. Розвиток уміння диференціювати види тестів і типи вправ забезпечує професійну спрямованість практичної діяльності на цьому етапі.

На четвертому, *творчо-діяльнісному* етапі робота переходить від читання до усної комунікації та організовується в аудиторно-лабораторному режимі. Студентам пропонуються нестандартні, завуальовані способи перевірки домашнього завдання, які не дублюють його, а спонукають до подальшого осмислення прочитаного через ігрові та підсумкові вправи (наприклад, «Cubing Commentary»), в яких відбувається творче опрацювання змісту твору в різних ракурсах, зокрема через мініпроекти, спрямовані на представлення змісту прочитаного з точок зору кожного персонажу оповідання. У комунікативному аспекті студенти вчать-ся самостійно створювати висловлювання на базі прочитаного задля вирішення проблеми, оформленої у вигляді проєкту та/або рольової гри з елементами ситуаційної трансформації:

Методика формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у форматі літературно-комунікативної майстерні

Етапи роботи	Режими роботи	Комунікативні цілі	Професійні цілі	Види діяльності
Комунікативно-мотиваційний	Аудиторно-інтерактивний	Активізувати життєвий, мовний і соціокультурний досвід студентів під керівництвом викладача Ознайомитись із запропонованим викладачем лінгвосоціокультурним коментарем	Ідентифікувати шляхи підготовки до комунікативного читання; адаптувати окремі одиниці лінгвосоціокультурного коментаря до рівня А1	Групова дискусія Проблемне завдання Мозковий штурм Взаємонавчання через ознайомлення із запропонованим викладачем лінгвосоціокультурним коментарем Виконання завдань для заохочувального читання
Пошуково-когнітивний	Позааудиторно-індивідуальний (офлайн)	Самостійно знайти значення виразів, відібраних з оповідання, що буде опрацьовуватися на наступних етапах Набути досвід особистісно-зорієнтованого читання тексту оповідання	Порівняти завдання для читацького щоденника на опанування змісту та мовного оформлення оповідання	Виконання пошукових завдань лінгвокраїнознавчого характеру; завдань для заохочувального читання Здійснення записів у читацькому щоденнику
Навчально-практичний	Позааудиторно-лабораторний (онлайн)	Перевірити розуміння змісту тексту; активізувати мовний та мовленнєвий матеріал літературного твору	Диференціювати види тестів і типи вправ	Виконання тестів на перевірку розуміння тексту Виконання мовних і умовно-мовленнєвих вправ
Творчо-діяльнісний	Аудиторно-лабораторний	Самостійно створювати висловлювання на базі прочитаного задля вирішення проблеми, оформленої у вигляді проєкту та/або рольової гри	Розрізнати етапи реалізації проєктної діяльності та визначати критерії оцінювання; застосовувати прийоми драматизації у процесі рольової гри	Мініпроєкти, спрямовані на представлення змісту прочитаного з точок зору кожного з персонажів оповідання Рольові ігри з елементами ситуаційної трансформації
Інтеркультурно-комунікативний	Аудиторно-інтерактивний	Розвивати інтеркультурні комунікативні уміння монологічного та діалогічного характеру через узагальнення прочитаного	Конструювати уявні ситуації міжкультурного спілкування	Виконання комунікативних завдань в уявних ситуаціях міжкультурного спілкування
Професійно-комунікативний	Позааудиторно-рефлексивний	Розвивати уміння професійно спрямованого писемного мовлення	Моделювати педагогічні ситуації навколо проблем, яких торкається літературний твір	Написання есе, листа, укладання плану уроку, плану дій, опитувальника, оголошення тощо у змодельованих педагогічних ситуаціях.

у професійному – розрізняти етапи реалізації проектної діяльності та визначати критерії оцінювання проєктів, а також застосовувати прийоми драматизації у процесі рольової гри.

П'ятий, *інтеркультурно-комунікативний* етап забезпечує розвиток комунікативної компетентності в інтеркультурному контексті через інтеракцію в аудиторії. Студенти виконують завдання на вдосконалення інтеркультурних комунікативних умінь у всіх формах мовлення – монологічній («Talk»), діалогічній («Conversation») та полілогічній («Group Discussion») через оцінку прочитаного та застосування в уявних ситуаціях міжкультурного спілкування. Професійного спрямування набувають завдання, в яких студентам пропонується самостійно сконструювати уявні ситуації міжкультурного спілкування.

Після завершення обробки текстового матеріалу в усній формі студенти отримують можливість зосередитися на розвитку вмінь писемного мовлення, що становить сутність шостого, *професійно-комунікативного етапу*. Письмова комунікативна практика професійно-педагогічного спрямування містить завдання, побудовані шляхом моделювання педагогічних ситуацій, які вимагають від майбутнього вчителя англійської мови початкових класів здатності грамотно і творчо застосовувати свої педагогічні знання відповідно до питань, яких торкається літературний твір. Для досягнення професійних цілей останнього етапу студенти мають самостійно змоделювати педагогічну ситуацію та обрати відповідний жанр писемної комунікації. Це може бути написання есе, особистого або офіційного листа, укладання плану уроку, плану дій, опитувальника, оголошення тощо. До прикладу можна також навести творчі проєкти з адаптації змісту та мовного оформлення тексту для уроку англійської мови в початкових класах, порівняння альтернативних підходів до вирішення проблемних ситуацій, що виникли в оповіданні, розвитку в учнів емоційного інтелекту засобами літературних творів для дітей.

Представимо особливості організації роботи літературно-комунікативної майстерні з метою формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови початкових класів за «перевернутою» моделлю навчання за допомогою таблиці (див. таблицю).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Ми вважаємо, що вдале поєднання змістового та процесуального аспектів побудови перевернутої моделі навчання англійської мови початкових класів на якісно новому рівні. Результати експериментальної перевірки запропонованої методики, проведеної у 2018–2019 роках, показали, що інтеграція комунікативної та професійної діяльності у процесі навчання англійської мови початкових класів за «перевернутою» моделлю забезпечує здатність та готовність студентів до здійснення професійного спілкування у різних умовах міжкультурного соціуму. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у визначенні ефективних засобів упровадження перевернутого навчання інших видів мовленнєвої діяльності у процес іншомовної підготовки студентів педагогічних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калініна Л.В., Безверха О.Д., Кузьменко О.А., Антонюк Д.С., Умінська А.П. Використання технологій змішаного навчання у процесі викладання іноземних мов: Навчально-методичний посібник. Житомир: Арт Майстер, 2016. 127 с.
2. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В. Концепція навчання англійської мови в загально-освітній початковій школі за навчально-методичним комплексом Have Fun // Іноземні мови в сучасній школі. 2012. № 1(53). С. 24–29.
3. Коробова Ю.В. Методика навчання майбутніх учителів англійської мови мовленнєвої адаптації: автореф. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Київ, 2018. 23 с.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2018. 590 с.
5. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / Кол. авторів: С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей (керівники), Ю. В. Головач та ін. Київ: Британська Рада, 2001. 245 с.
6. Редько В.Г. Організація компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі: метод. рек. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2019. 36 с.
7. Рудич О.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання сучасної англійської дитячої літератури: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2005. 235 с.
8. An Introduction to Flipped Learning. URL: <https://lesley.edu/article/an-introduction-to-flipped-learning> (дата звернення 16.01.2019).
9. Rotellar C., Cain J. (2016). Research, Perspectives, and Recommendations on Implementing the Flipped Classroom. *American journal of pharmaceutical education*, 80(2), 34. <https://doi.org/10.5688/ajpe80234>

REFERENCES

1. Kalinina L.V., Bezverkha O.D., Kuzmenko O.A., Antoniuk D.S., Uminska A.P. (2016) Vykorystannia tekhnolohii zmishanoho navchannia u protsesi vykladannia inozemnykh mov [The use of blended learning technologies in the process of teaching foreign languages]: Navchalno-metodychnyi posibnyk. Zhytomyr: Art Maister. 127 s. [in Ukrainian].
2. Kalinina L.V., Samoilyukevych I.V. (2012) Kontseptsiia navchannia anhliiskoi movy v zahalnoosvitnii pochatkovii shkoli za navchalno-metodychnym kompleksom Have Fun [The concept of teaching English in a primary school on the educational and methodological complex Have Fun] // Inozemni movy v suchasni shkoli. № 1 (53). S. 24–29 [in Ukrainian].
3. Korobova Yu.V. (2018) Metodyka navchannia maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy movlennievoi adaptatsii [Methodology of teaching speech adaptation to future English language teachers]: avtoref. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.02. Kyiv, 23 s. [in Ukrainian].
4. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia studentiv klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh universytetiv [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities] (2013) / Bihych O.B., Borysko N.F., Boretska H.E. ta in. / za zahaln. red. S.Iu. Nikolaievoi. Kyiv: Lenvit, 590 s. [in Ukrainian].
5. Prohrama z anhliiskoi movy dlia universytetiv / instytutiv (piatyrychnyi kurs navchannia): Proekt [Curriculum for English language development in universities and institutes: Draft] (2001) / Kol. avtoriv: S. Yu. Nikolaieva, M. I. Solovei (kerivnyky), Yu. V. Holovach ta in. Kyiv: Brytanska Rada, 245 s. [in Ukrainian].

6. Redko V.H. (2019) Orhanizatsiia kompetentnisno oriieientovvanoho navchannia inozemnykh mov u pochatkovii shkoli [Organization of competency-based foreign language teaching in primary school]: metod. rek. Kyiv: KONVI PRINT, 36 s. [in Ukrainian].

7. Rudych O.O. (2005) Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do vykorystannia suchasnoi anhlovnoi dytiachoi literatury [Preparing future primary school teachers for the use of modern English-language children's literature]: dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.04. Kyiv, 235 s. [in Ukrainian].

8. An Introduction to Flipped Learning. URL: <https://lesley.edu/article/an-introduction-to-flipped-learning> (Last accessed: 11.01.2019) [in English].

9. Rotellar C., Cain J. (2016). Research, Perspectives, and Recommendations on Implementing the Flipped Classroom. American journal of pharmaceutical education, 80(2), 34. <https://doi.org/10.5688/ajpe80234> [in English].